

ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงิน ย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการ

The Relationship between Financial Restatements and Corporate Governance Mechanisms

วรางคนางค์ สกุลงค์ ลี หยาน

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบัญชี

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Email: warangkanang.lee.yan@gmail.com

Warangkanang Sakulwong Lee Yan

Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accountancy.

College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University.

Email: warangkanang.lee.yan@gmail.com

ดร.พัชรนันท์ เพชรเชิดชู

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองอธิการบดีสายงานวิชาการ

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Email: pattanant.peo@dpu.ac.th

Pattanant Petchchedchoo, PhD.

Assistant Professor, Vice President for Strategic Alliances and CEO.

College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University.

Email: pattanant.peo@dpu.ac.th

ดร.ศิริเดช คำสุพรหม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณบดีและผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Email: siridech.kum@dpu.ac.th

Siridech Kumsuprom, PhD.

Assistant Professor, Dean and Director of Doctor of Business Administration.

College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University.

Email: siridech.kum@dpu.ac.th

ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลัง และกลไกการกำกับดูแลกิจการ

วรางคนางค์ สุกุลวงศ์ ลิ หยาน

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบัญชี

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Email: warangkanang.lee.yan@gmail.com

ดร.พัชรนันท์ เพชรเชิดชู

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองอธิการบดีสายงานวิชาการ

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Email: pattanant.peo@dpu.ac.th

ดร.ศิริเดช คำสุพรหม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณบดีและผู้อำนวยการหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต

วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Email: siridech.kum@dpu.ac.th

วันที่ได้รับบทความต้นฉบับ: 30 ตุลาคม 2564

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 16 ธันวาคม 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 18 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะข้อมูล สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังกับกลไกการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแบบ 56-1 และงบการเงินประจำปีระหว่างปี 2559-2563 จำนวน 415 บริษัทตัวอย่าง กำหนดเครื่องมือวิจัย 2 ประเภทคือ บัตรตรวจสอบรายการเพื่อตรวจสอบและเก็บรวบรวมลักษณะข้อมูล และสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง เพื่อนำข้อมูลบริษัทที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับกลไกการกำกับดูแลกิจการ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression) ผลการวิจัยพบว่าลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังเกี่ยวข้องกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุด รองลงมาเกี่ยวข้องกับการลงทุน การจัดหาเงิน และรายได้ ทั้งนี้สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดคือ การปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ รองลงมาคือการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี และข้อผิดพลาดตามลำดับ ทั้งนี้ไม่พบสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังโดยการทุจริต นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าคณะกรรมการอิสระและผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกสามารถช่วยลดการปรับงบการเงินย้อนหลังได้อย่างมีนัยสำคัญ ในทางตรงกันข้ามพบว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงินกลับเพิ่มการปรับงบการเงินย้อนหลังอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ผลการวิจัยไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัทกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง

คำสำคัญ: การปรับงบการเงินย้อนหลัง กลไกการกำกับดูแลกิจการ ความเป็นอิสระ

คณะกรรมการบริษัท

The Relationship between Financial Restatements and Corporate Governance Mechanisms

Warangkanang Sakulwong Lee Yan

Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy Program in Accountancy.

College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University.

Email: warangkanang.lee.yan@gmail.com

Pattanant Petchchedchoo, PhD.

Assistant Professor, Vice President for Strategic Alliances and CEO.

College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University.

Email: pattanant.peo@dpu.ac.th

Siridech Kumsuprom, PhD.

Assistant Professor, Dean and Director of Doctor of Business Administration.

College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University.

Email: siridech.kum@dpu.ac.th

Received: October 30, 2021

Revised: December 16, 2021

Accepted: December 18, 2021

ABSTRACT

The objectives of this research is to study the nature and reasons of financial restatements, to analyze its relationship with corporate governance mechanisms of Thai listed companies. The study uses secondary data collecting annual registration statements and the annual financial statements of 415 firm-years during the period 2016-2020. Two types of research tools were used, checklist cards to examine and collect the nature of restatements and multiple regressions to analyze the data and to test the hypotheses. The results indicate that the characteristics of restated statements regarding costs and expenses are the highest, followed by investment, financing and revenue. The adoption of new accounting standards was the highest cause of restatements, followed by the change in accounting policies and errors. However, there was no cause for restatements arising from fraud. In addition, the relationship analysis of variables shows that board independence and outside blockholders can significantly reduce restatements. In contrast, audit committees with accounting knowledge and financial expertise significantly increased restatements. On the other hand, the research did not find any relationship between the CEO duality and restatements.

Keywords: *Financial Restatements, Corporate Governance Mechanisms, Independence, Board of Directors*

งบการเงิน (Financial Statement) มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของธุรกิจ เป็นเครื่องมือที่สะท้อนถึงฐานะทางการเงิน และผลการดำเนินงานของธุรกิจทั้งอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต อีกทั้งยังใช้สื่อสารกับผู้บริหาร เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานในการประเมินผลการดำเนินงาน ฐานะและความมั่นคง การประมาณการข้อมูลการเงิน ประเมินมูลค่าหุ้นเพื่อการตัดสินใจลงทุน งบการเงินจึงต้องจัดทำขึ้นตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน เพื่อสนับสนุนข้อมูลทางการเงินการบัญชีให้มีคุณภาพครบทุกองค์ประกอบ มีประสิทธิภาพในการตัดสินใจอยู่ในระดับสูงทั้งด้านคุณภาพข้อมูลทางการเงิน การบัญชี ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเชื่อถือได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้ ก่อให้เกิดอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการตัดสินใจของผู้ลงทุน คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards Board: IASB) มีภารกิจในการพัฒนา IFRS นำความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความมีประสิทธิภาพของข้อมูลในตลาดการเงิน คณะกรรมการได้กำหนดลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน เพื่อให้งบการเงินมีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน แต่จากการศึกษางานวิจัยในอดีตกลับพบว่าแนวโน้มการแก้ไขหรือปรับปรุงงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น (Collins, 2012; Agolia, 2011) เมื่อบริษัทได้นำมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) มาปรับใช้เมื่อเทียบกับบริษัทที่ใช้ US GAPP ส่งผลต่อดุลยพินิจในการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้สอบบัญชีเปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับการตีความและการปรับใช้มาตรฐาน อาจนำไปสู่ความแตกต่างและปรับปรุงแก้ไขงบการเงินมากขึ้น โดย Scholz (2014) พบว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการปรับงบการเงินย้อนหลัง สร้างความเสียหายต่อมูลค่าตลาดระหว่างเดือนมกราคม 2540-มิถุนายน 2554 มูลค่าตลาดเสียหาย “...ประมาณ 100 พันล้านบาทหรือสูญสหรัฐ” ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2545-กันยายน 2548 มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดเสียหายอีก “...36 พันล้านบาทหรือสูญสหรัฐ” (GAO, 2006) และอีกหนึ่งตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเสียหายและผลกระทบร้ายแรงจากการปรับงบการเงินย้อนหลัง คือ Enron ออกมาประกาศว่าบริษัทมีผลประกอบการขาดทุนประจำไตรมาสที่ 3 ของปี 2544 จำนวน “...618 ล้านบาทหรือสูญสหรัฐ” แต่ต่อมาไม่นาน Enron ได้เปิดเผยว่าบริษัทมีการปรับงบการเงินย้อนหลังเกี่ยวกับผลประกอบการในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (Sridharan et al., 2002) ส่งผลให้มูลค่าหุ้นของ Enron ลดลงจากระดับสูงสุดที่ 90 เหรียญสหรัฐต่อหุ้น เหลือเพียงไม่กี่เซ็นต์เท่านั้น สร้างความเสียหายต่อผู้ถือหุ้นเป็นจำนวนมหาศาล

จากมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2561) เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาด มีข้อกำหนดให้ปรับปรุงงบการเงินย้อนหลัง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี และข้อผิดพลาดที่มีสาระสำคัญ โดยความผิดพลาดนั้นอาจเกิดขึ้นจากการขาดความระมัดระวังในการจัดทำงบการเงิน หรือเกิดจากความผิดพลาดที่ตั้งใจทุจริตต่องบการเงิน (Park, 2009) ล้วนก่อให้เกิดความเสียหายและความไม่น่าเชื่อถือต่อผู้ใช้งบการเงินทั้งสิ้น เพื่อเป็นการระมัดระวังประเด็นการปรับงบการเงินย้อนหลังจึงควรมีการกำกับดูแลตรวจสอบและติดตาม โดยงานวิจัยในอดีตระบุว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีความเกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่สำคัญคือ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบ ผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก เพราะคณะกรรมการบริษัทเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน หากคณะกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระ จะมีโอกาสน้อยในการปรับงบการเงินย้อนหลัง (Abbott et al., 2004) คณะกรรมการตรวจสอบจัดเป็นหนึ่งในกลไกการกำกับดูแลกิจการที่สำคัญที่สุดที่เกี่ยวกับรายงานทางการเงินที่มีคุณภาพหากมีคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชีและการเงิน ผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัทมีแนวโน้มก่อให้เกิดการปรับงบการเงินย้อนหลัง (Sultana & Zhan, 2015; Abbott, Parker & Peters, 2004) และผู้ถือหุ้นรายใหญ่จัดเป็นกลไกการกำกับดูแลกิจการเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและกำกับดูแลกิจการ เนื่องจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมีอิทธิพลต่อบริษัทสูง สามารถกำหนดทิศทางการตัดสินใจของคณะกรรมการบริษัทสัมพันธ์กับราคาหุ้นของบริษัท (Dechow et al., 1996)

งานวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญ การบัญชีและการเงิน โดยศึกษาในด้านคุณวุฒิการศึกษาของคณะกรรมการตรวจสอบสำเร็จการศึกษาด้านบัญชีและการเงิน ผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก ที่เป็นปัจจัยสำคัญ ต่อการปรับงบการเงินย้อนหลัง ในบริบทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงเวลาสำคัญ ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปรับใช้มาตรฐานรายงานทางการเงินของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2563 ประกอบ กับการปรับงบการเงินย้อนหลังเป็นประเด็นที่สำคัญยิ่งต่อคุณภาพของรายงานทางการเงิน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควร ให้ความระมัดระวังเป็นอย่างสูงเพราะอาจเป็นเหตุแห่งความเสียหายของธุรกิจได้ในหลายมิติอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้หลายหน่วยงานโดยเฉพาะกลุ่มนักวิชาการ หน่วยงานกำกับดูแลกิจการและผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ความสนใจ การปรับงบการเงินย้อนหลังเป็นอย่างมาก แต่ยังไม่มียงานวิจัยในอดีตของประเทศไทยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การปรับงบการเงินย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการ งานวิจัยนี้จะให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปรับงบการเงิน ย้อนหลังและการกำกับดูแลกิจการ เพื่อรักษาผลประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียอย่างสูงสุด

■ การทบทวนวรรณกรรมและการพัฒนาสมมติฐาน

อ้างอิงทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) จะเห็นได้ว่าฝ่ายบริหารจัดการของบริษัท ไม่ได้ดำเนินการบริหารงาน เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้นเสมอไป เพราะยังคงมีแรงจูงใจอื่นที่ยังคงแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองมากกว่า ที่จะสร้างความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น (Jensen & Meckling, 1976; Fama & Jensen, 1983; Shleifer & Vishny, 1997) ดังนั้นกลไกการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพ สร้างระบบการบริหารจัดการให้สมดุลและใช้เป็นเครื่องมือยับยั้งการทุจริตโดยการปรับงบการเงินย้อนหลัง (Persons, 2005) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลและสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง คณะกรรมการอิสระ คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและการเงิน ผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่ประธานกรรมการบริษัท และผู้ถือหุ้น รายใหญ่ ดังนี้

ลักษณะข้อมูลและสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง

การปรับงบการเงินย้อนหลัง หมายถึง การแก้ไขหรือปรับปรุงงบการเงิน เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามหลักการ บัญชีที่รับรองทั่วไป (Palmrose & Scholz, 2000; Efendi et al., 2007; Myers et al., 2004) การปรับงบการเงิน ย้อนหลังเกิดขึ้นโดยความสมัครใจหรือได้รับแจ้งให้ปรับแก้ไขจากผู้ตรวจสอบหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล (Huron Consulting Group, 2003) โดยลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังจะมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการสร้างรายได้ (DeFond & Jambalvo, 1991) สอดคล้องกับการศึกษา Wang and Wu (2011) พบว่าลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลัง ของบริษัทในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวข้องกับรายได้สูงถึง 40% รองลงมาคือค่าใช้จ่าย จากการทบทวนลักษณะข้อมูลการปรับ งบการเงินย้อนหลังจึงจำแนกประเภทของลักษณะข้อมูลได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ 2) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย 3) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับภาษี 4) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุน การจัดหาเงิน และ 5) ความผิดพลาดอื่น ๆ

สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง จากมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 8 (ปรับปรุง 2561) เรื่อง นโยบายการบัญชี การเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชี และข้อผิดพลาด มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้เพื่อให้งบการเงินมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีหรือการแก้ไขข้อผิดพลาดที่มีสาระสำคัญในงวดก่อน มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 8 ระบุว่าต้องใช้วิธีการปรับย้อนหลังงบการเงินเสมือนว่ากิจการได้ใช้นโยบายการบัญชีดังกล่าวมาโดยตลอด นอกจากนี้ Scholz (2014) พบว่าบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ประมาณ 2% โดยมีการปรับงบการเงินย้อนหลังเป็นเวลานานถึง 10 ปี เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการที่ไม่ดี ผู้บริหารมีแรงจูงใจทุจริตในการปรับงบการเงินย้อนหลัง ฉ้อฉลในฐานะผู้มีอำนาจตัดสินใจและพยายามปกปิดการทุจริตดังกล่าว จากการทบทวนสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังข้างต้นสรุปได้ว่า การปรับงบการเงินย้อนหลังเกิดจากสาเหตุดังนี้ 1) การปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ 2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี 3) ข้อผิดพลาด และ 4) การทุจริต

คณะกรรมการอิสระ

คณะกรรมการอิสระ หมายถึง กรรมการที่ไม่ได้ทำหน้าที่จัดการบริษัท เป็นคณะกรรมการที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร (Non-Executive Director) มีอิสระจากฝ่ายจัดการและผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจควบคุม และไม่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัทในลักษณะที่จะทำให้มีข้อจำกัดในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระ ซึ่งทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจการบริหารงาน และลดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างผู้ถือหุ้นและฝ่ายจัดการ จากการศึกษาบทบาทของคณะกรรมการบริษัทโดยทั่วไปพบว่าความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทเป็นคุณลักษณะสำคัญและช่วยลดโอกาสการปรับงบการเงินย้อนหลังได้ (Abbott et al., 2004) สอดคล้องกับการศึกษาของ Beasley (1996) ที่สนับสนุนว่าคณะกรรมการบริษัทเป็นบุคคลสำคัญต่อคุณภาพรายงานทางการเงินและเป็นผู้รับผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการรายงานงบการเงิน ดังนั้นคณะกรรมการบริษัทควรมีความเป็นอิสระเพื่อลดโอกาสนำไปสู่การปรับงบการเงินย้อนหลัง นอกจากนี้ John and Senbet (1998) พบว่าคณะกรรมการบริษัทที่มีหน้าที่สอดส่องดูแล และควบคุมฝ่ายจัดการการบริหารงานของบริษัทจะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความเป็นอิสระในการทำงาน ประกอบกับงานวิจัยของ Hermalin and Weisbach (1991) พบว่าจำนวนกรรมการอิสระที่มากขึ้นส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้น และบทบาทของคณะกรรมการบริษัทที่มีความเป็นอิสระ เป็นลักษณะสำคัญของความมีประสิทธิภาพ (Kosnik, 1987; Hermalin & Weisbach, 1991; Weisbach, 1988) เพราะความเป็นอิสระของคณะกรรมการมีความเกี่ยวข้องหรือความเป็นไปได้น้อยที่จะเกิดการทุจริตทางการเงิน (Beasley, 1996) และการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ (Chtourou et al., 2001; Klein, 2002; Peasnell et al., 2005) แต่ขัดแย้งกับงานวิจัย Kyereboach and Beikpe (2002) ระบุว่าการมีคณะกรรมการอิสระนั้นเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายเท่านั้นไม่มีผลต่อการปรับงบการเงินย้อนหลัง เพราะในความเป็นจริงการปรับงบการเงินย้อนหลังยังคงเกิดขึ้น (Baber et al., 2005) แม้ว่าคณะกรรมการมีความเป็นอิสระยังไม่ใช่ว่าสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าระบบจัดการบริหารงานมีประสิทธิภาพ หากมีการแสดงข้อมูลขัดต่อข้อเท็จจริงหรือปรับงบการเงินย้อนหลัง อาจส่งผลเสียหายต่อชื่อเสียงของกรรมการอิสระได้ (Fama & Jensen, 1983) กำหนดสมมติฐานดังนี้

H₁: คณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง

คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงิน

คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) เป็นหนึ่งในคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดมีอิทธิพลต่อองค์กร และเป็นกลไกการกำกับดูแลกิจการ มีความรับผิดชอบในการจัดการลดความไม่สมดุลของข้อมูลระหว่างผู้จัดการและผู้ถือหุ้น ช่วยลดต้นทุนหน่วยงานและนำเสนอรายงานทางการเงินที่โปร่งใส ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดองค์ประกอบ คณะกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คน มีความรู้ความเข้าใจหรือประสบการณ์ด้านการบัญชีและการเงิน และมีความรู้ ต่อเนื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการรายงานทางการเงิน เพื่อช่วยลดความขัดแย้งระหว่าง ผู้จัดการและผู้ตรวจสอบบัญชี เพราะคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ด้านบัญชีและการเงินจะเข้าใจกระบวนการตรวจสอบต่าง ๆ ของผู้สอบบัญชี ประกอบด้วยองค์ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบจะสามารถปรับปรุง แก้ไขรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (Sultana & Zhan, 2015) สอดคล้องกับ Abbott, Parker and Peters (2004) ระบุว่าบริษัทที่มีคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้ด้านบัญชีและเชี่ยวชาญด้านการเงินจะนำเสนอรายงานทางการเงิน ที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ กำหนดสมมติฐานดังนี้

H₂: คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับงบการเงิน ย้อนหลัง

ผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท

ผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท คือ ผู้บริหารระดับสูงสุดของบริษัท (CEO) นอกเหนือจากหน้าที่บริหารบริษัทในระดับสูงสุดแล้วยังดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท แต่ทั้งนี้หลักการกำกับดูแล กิจการที่ดี ระบุว่าควรแยกบทบาทของผู้บริหารสูงสุดและประธานกรรมการบริษัทออกจากกัน แต่ทางปฏิบัติการรวบ สองบทบาทในคนเดียวยังมีอยู่จึงทำให้ผู้บริหารระดับสูงสุด (CEO) มีอำนาจมากเกินไป เป็นการเปิดโอกาสให้ CEOแสวงหา ผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น จึงมีการปรับงบการเงินย้อนหลังโดยทุจริต (Boyd, 1994) อีกทั้ง Jensen (1993) ระบุว่าเพื่อให้คณะกรรมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การแยกตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงสุด และประธานกรรมการบริษัทออกจากกันเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจาก Dechow et al. (1996) พบว่าการบิดเบือนข้อมูล เกี่ยวกับรายได้และการปรับงบการเงินย้อนหลังมีแนวโน้มเกิดขึ้นจากการที่ผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่ กับประธานกรรมการบริษัท อีกทั้ง Efendi et al. (2007) ระบุเพิ่มเติมว่าบริษัทที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังจะมีโครงสร้าง การกำกับดูแลที่อ่อนแอ และมีผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท แต่หากประธาน คณะกรรมการไม่ดำรงตำแหน่งควบคู่ผู้บริหารระดับสูงสุด จะทำให้มั่นใจว่าประเด็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น จะได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ ในขณะที่งานวิจัย Baliga (1996) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับสูงสุด ดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัทและการปรับงบการเงินย้อนหลัง ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรม เห็นได้ว่าผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัทหากไม่ปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะทำให้ผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรมีอำนาจมากเกินไป และหากผู้บริหารถูกครอบงำให้แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริง ของรายงานทางการเงิน อาจนำไปสู่การปรับงบการเงินย้อนหลังโดยทุจริต จึงกำหนดสมมติฐานดังนี้

H₃: การปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท

ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก

ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก (Outside Blockholders) คือ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกบริษัท ในมุมมองการถือหุ้นกลุ่มใหญ่และมีลักษณะเป็นเจ้าของแสดงให้เห็นว่าบุคคลเหล่านี้สามารถโน้มน้าวความคิดเห็นหรือการตัดสินใจของผู้บริหารได้ด้วยการใช้สิทธิในการออกเสียงตามจำนวนสิทธิของการถือครองหุ้นในบริษัท และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกดังกล่าวนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการบริษัท (Shleifer & Vishny, 1986; Admati et al., 1994; Huddart, 1993; Maug, 1998; Noe, 2002) เพื่อทราบถึงผลการดำเนินงาน โดยแรงจูงใจของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกนั้นมาจากรายได้หรือผลตอบแทนที่ผูกติดอยู่กับบริษัทที่ได้ลงทุนไว้ (Abdullah, 2002) และการศึกษา La Porta et al. (1999) รายงานจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกมีจำนวนที่สูงมากในประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ แต่เมื่อเทียบกับสหรัฐอเมริกาจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่เป็นบุคคลภายนอกมีจำนวนน้อยกว่า ทั้งนี้ประเทศมาเลเซียมีจำนวนผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกบริษัท เฉลี่ยร้อยละ 54 ของหุ้นบริษัทที่ใหญ่เป็นอันดับสิบของมาเลเซีย และร้อยละ 49 ของหุ้นบริษัทที่ใหญ่เป็นอันดับสิบของสิงคโปร์ เมื่อเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกามีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น สนับสนุนงานวิจัยของ Dechow et al. (1996) พบว่าหากบริษัทมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกโอกาสการบิดเบือนข้อมูลเกี่ยวกับรายได้จะเกิดขึ้นได้น้อย และการปรับงบการเงินย้อนหลังจะมีโอกาสเกิดขึ้นต่ำ สอดคล้องกับ Yeo et al. (2002) พบว่ามีความเป็นไปได้น้อยลงที่จะปรับงบการเงินย้อนหลังหากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกได้ตรวจสอบการบริหารงานของบริษัท ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับการมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือกลไกการตรวจสอบให้ฝ่ายบริหารดำเนินการเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้น นำเสนอรายงานทางการเงินที่เป็นจริงเที่ยงธรรมและปราศจากข้อผิดพลาด จึงกำหนดสมมติฐานดังนี้

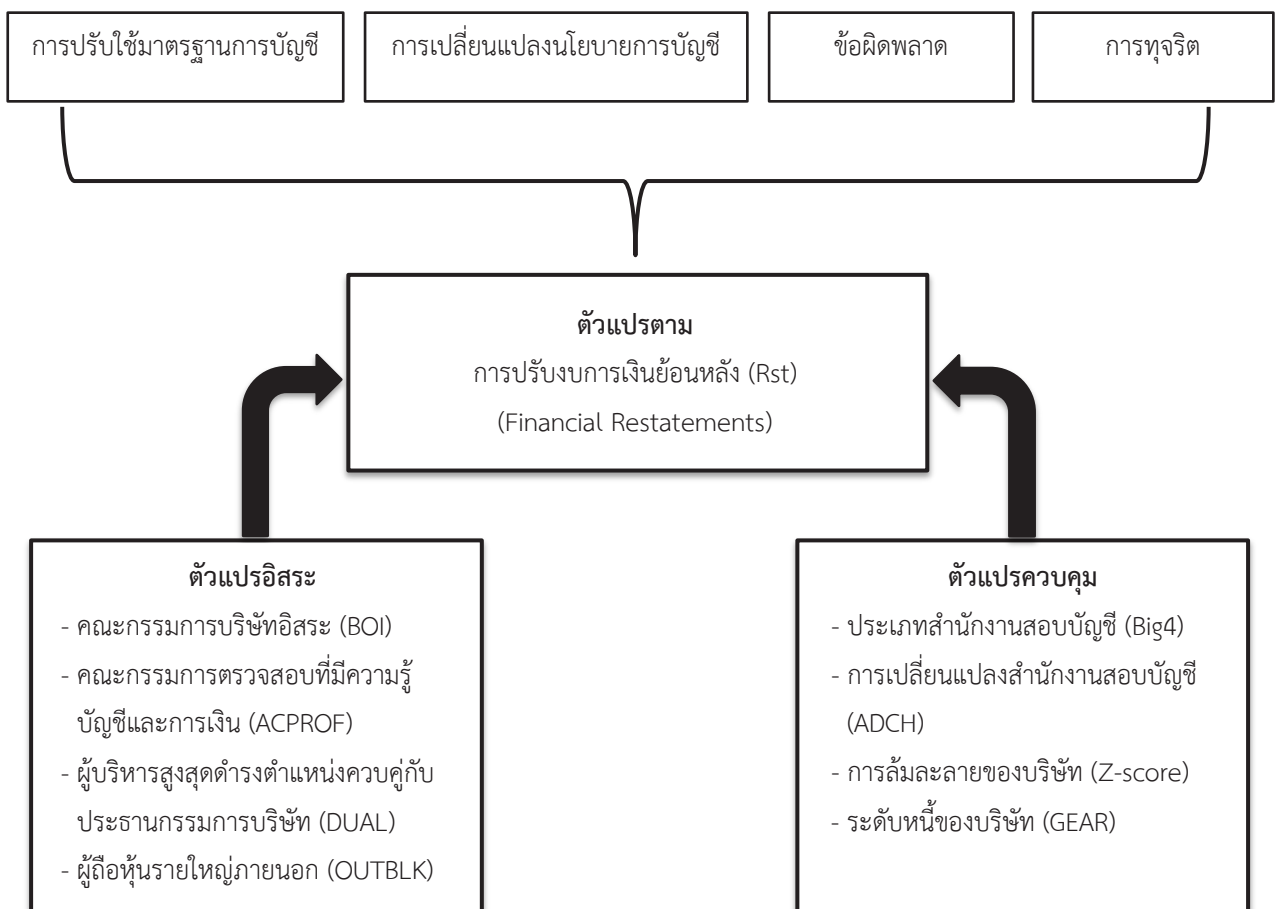
H₄: การปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก

■ ตัวแปรควบคุม

งานวิจัยนี้มีตัวแปรควบคุม 4 ตัวรวมอยู่ในการวิเคราะห์ แสดงไว้ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยโดยประกอบด้วย 1) ประเภทสำนักงานสอบบัญชี จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยในอดีต พบว่ากิจการที่ใช้บริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานตรวจสอบบัญชีรายใหญ่ (Big 4) ผู้ตรวจสอบบัญชีจะเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญสูงสามารถช่วยลดโอกาสในการปรับงบการเงินย้อนหลังได้ 2) การเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชี (ADCH) งานวิจัยในอดีตพบว่าการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง (Romanus et al., 2008) 3) ความน่าจะเป็นในการล้มละลายของบริษัท (Z-score) จะพยากรณ์การล้มละลายของบริษัทโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน หากพบว่าสถานะที่กระแสเงินสดเข้าน้อยกว่ากระแสเงินสดออกเป็นสถานการณ์ที่กระแสเงินสดสุทธิมีค่าเป็นลบสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทกำลังประสบปัญหาทางการเงิน (Nobanee, Abdullatif & AlHajjar, 2011) ไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ที่ผูกพันกับบริษัทได้ (Fallahpour, 2004) และมีแนวโน้มในการบิดเบือนรายได้ พยายามสร้างข้อผิดพลาดทางการบัญชีขึ้น (Palmrose & Scholz, 2000) ผู้บริหารจึงตัดสินใจปรับงบการเงินย้อนหลังในปัดต่อไป (Abbott et al., 2004) ทั้งนี้การพยากรณ์ค่าความน่าจะเป็นล้มละลายของบริษัทใช้วิธี Z-Score Model (Altman, 1968) เพื่อดูคะแนนในภาพรวม โดยกำหนดรูปแบบสมการดังนี้ $Altman\ Z-Score = 1.2X_1 + 1.4X_2 + 3.3X_3 + 0.6X_4 + 0.999X_5$ เกณฑ์วัดค่าการล้มละลายของบริษัทเป็นดังนี้ ค่า $Z > 2.99$ อยู่ในช่วงที่บริษัทไม่ประสบภาวะล้มละลาย, $Z < 1.18$ อยู่ในช่วงที่บริษัทประสบภาวะล้มละลาย และ $1.18 < Z < 2.99$ อยู่ในช่วงสีเทา (Gray Zone) มีโอกาสผิดพลาดเกิดขึ้นจากการพยากรณ์โดยค่า Z ที่ต่ำจะบอกลถึงโอกาสในการล้มละลายที่มากขึ้น และสำหรับตัวแปรควบคุมที่ 4) ระดับหนี้ของบริษัท (GEAR) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าระดับหนี้ของบริษัทมีความเกี่ยวข้องกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง (Dechow et al., 1996; Kinney & McDaniel, 1989; Richardson et al., 2002) โดยระบุว่าหากระดับหนี้ของบริษัทอยู่ในระดับสูงบ่งชี้ได้ว่าบริษัทกำลังมีความเสี่ยงสูงด้านการเงินและมีโอกาสสร้างข้อผิดพลาดทางการบัญชีอยู่ในระดับสูงเช่นกัน เป็นตัวการนำไปสู่การปรับงบการเงินย้อนหลังโดยเจตนาทุจริต

■ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นพบว่าลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังจำแนกได้ 5 ประเภทดังนี้ 1) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ 2) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย 3) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับภาษี 4) ลักษณะข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุน การจัดหาเงิน และ 5) ความผิดพลาดอื่น ๆ และพบว่ามี 4 สาเหตุในการปรับงบการเงินย้อนหลัง 1) การปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ 2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี 3) ข้อผิดพลาด และ 4) การทุจริต ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังโดยจำแนกตามลักษณะข้อมูลและสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง เพื่อนำข้อมูลเฉพาะบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับกลไกการกำกับดูแลกิจการ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการปรับงบการเงินย้อนหลังกำหนดเป็นตัวแปรอิสระคือ คณะกรรมการบริษัทอิสระ คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและการเงิน ผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก จึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

■ วิธิดำเนินการวิจัย

การศึกษาลักษณะข้อมูลและสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100¹ จัดเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดสูงที่สุดและสภาพคล่องสูง หุ้นกลุ่มนี้จะอยู่ในบริษัทขนาดใหญ่และขนาดกลางที่เติบโตสูง มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดไว้ครบถ้วน เป็นข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2559–2563 ประกอบด้วย 8 กลุ่มอุตสาหกรรม จำนวนประชากร 500 บริษัทตัวอย่าง หักบริษัทที่อยู่ในกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ ธนาคาร ประกันชีวิต คงเหลือ 415 บริษัทตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างพิจารณา กลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกันเพื่อขจัดความคลาดเคลื่อนของขนาดกิจการ และเป็นบริษัทที่มีตัวแปรครบถ้วนตามที่กำหนดดังนี้ คณะกรรมการบริษัทอิสระ คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและการเงิน ผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัทและผู้ถือหุ้นรายใหญ่นายนอก โดยใช้เครื่องมือ

ในการวิจัย 2 ประเภทคือ บัตรตรวจสอบรายการ และตัวแบบจำลองงานวิจัย มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยตรวจสอบบริษัทเพื่อค้นหาลักษณะข้อมูลและสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง โดยจำแนกตามลักษณะข้อมูล 5 กลุ่ม และด้านสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง 4 กลุ่ม และนำข้อมูลเฉพาะบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังทดสอบหาความสัมพันธ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression) กำหนดรูปแบบจำลองดังนี้

$$Rst = \beta_1 \cdot BOI + \beta_2 \cdot ACPROF + \beta_3 \cdot DUAL + \beta_4 \cdot OUTBLK + \beta_5 \cdot Big4 + \beta_6 \cdot ADCH + \beta_7 \cdot Zscore + \beta_8 \cdot GEAR + \epsilon_i$$

โดยที่

- Rst = การปรับงบการเงินย้อนหลัง วัดค่าจาก 1) การปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่
2) การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี 3) ข้อผิดพลาด และ 4) การทุจริต
- BOI = สัดส่วนคณะกรรมการอิสระต่อจำนวนคณะกรรมการอิสระของบริษัททั้งหมด
- ACPROF = สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบที่มีคุณวุฒิการศึกษาบัญชีและการเงินต่อคณะกรรมการตรวจสอบทั้งหมด
- DUAL = ผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท วัดค่าเป็นตัวแปรหุ่น หากผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งเป็นคนเดียวกับประธานกรรมการบริษัทให้มีค่าเท่ากับ 1 หากไม่ใช่เท่ากับ 0
- OUTBLK = สัดส่วนจำนวนหุ้นผู้ถือหุ้นรายใหญ่นายนอกต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท

¹บริษัทจดทะเบียนที่ผ่านการประเมินโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย Thailand Sustainability Investment: THSI (SET) และผ่านการประเมินโดย Dow Jones Sustainability Indices (DJSI) คงอยู่ ณ วันที่ 30 เมษายน 2564

ตัวแปรควบคุม

- Big4 = ประเภทสำนักงานสอบบัญชี วัดค่าเป็นตัวแปรหุ่น หากสำนักงานสอบบัญชีเป็น Big4 ให้ค่าเป็น 1 หากไม่ใช่เท่ากับ 0
- ADCH = การเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชี วัดค่าเป็นตัวแปรหุ่น หากมีการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชี ให้ค่าเป็น 1 หากไม่ใช่เท่ากับ 0 นอกจากนั้นงานวิจัยนี้ได้แยกพิจารณาประเภทการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชี โดยกำหนดค่าตัวแปร ดังนี้
- ADCH_0 หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชี ให้มีค่าเท่ากับ 0
- ADCH_1 หากมีการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชีจาก Big4 – NonBig4 ให้เท่ากับ 1
- ADCH_2 หากมีการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชีจาก Big4 – Big4 ให้เท่ากับ 2
- ADCH_3 หากมีการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชีจาก NonBig4 – Big4 ให้เท่ากับ 3
- ADCH_4 หากมีการเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชีจาก NonBig4–NonBig4 ให้เท่ากับ 4
- Z-score = ความน่าจะเป็นในการล้มละลาย วัดค่าโดยใช้แบบจำลอง Altman's Z-Score Model = $1.2X_1 + 1.4 X_2 + 3.3 X_3 + 0.6 X_4 + 0.999 X_5$
- GEAR = สัดส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมด

■ ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะข้อมูลและสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง และ 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม SET100 ประชากรจำนวน 500 บริษัท ยกเว้นบริษัทในกลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์ ธนาคารประกันชีวิตและประกันภัย คงเหลือ 415 บริษัทตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

อุตสาหกรรม	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	15	3.00
กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	40	8.00
กลุ่มธุรกิจการเงิน	85	17.00
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	20	4.00
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	75	15.00
กลุ่มทรัพยากร	110	22.00
กลุ่มบริการ	105	21.00
กลุ่มเทคโนโลยี	50	10.00
รวม	500	100.00
หัก บริษัทกลุ่มธุรกิจการเงิน	85	
บริษัทตัวอย่าง	415	

ตารางที่ 2 จำนวนบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลัง จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม	2559	2560	2561	2562	2563	รวม	ร้อยละ
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	3	3	3	3	1	13	5070
กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	6	6	7	7	5	31	13.60
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	1	2	2	1	2	8	3.50
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	7	4	3	8	9	31	13.60
กลุ่มทรัพยากร	10	8	11	7	10	46	20.18
กลุ่มบริการ	11	16	14	16	13	70	30.70
กลุ่มเทคโนโลยี	5	6	7	7	4	29	12.72
รวม	43	45	47	49	44	228	

จากตารางที่ 2 พบว่าบริษัทมีการปรับงบการเงินย้อนหลังจำนวน 228 บริษัท จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 415 บริษัท ทั้งนี้มีบางบริษัทปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่า 1 ปี โดยในแต่ละปีจะนับเป็น 1 บริษัทตัวอย่าง สังเกตเห็นได้ว่ากลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีแนวโน้มการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.70 และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีการปรับงบการเงินย้อนหลังน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.50

ตารางที่ 3 จำนวนรายการการปรับงบการเงินย้อนหลัง จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม	2559	2560	2561	2562	2563	รวม	ร้อยละ
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	12	13	14	7	3	49	7.95
กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	26	28	27	24	9	114	18.51
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	4	2	0	1	6	13	2.11
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	17	8	3	20	15	63	10.23
กลุ่มทรัพยากร	20	15	10	9	16	70	11.36
กลุ่มบริการ	29	49	40	57	40	215	34.90
กลุ่มเทคโนโลยี	14	24	20	20	14	92	14.94
รวม	122	139	114	138	103	616	100.00

หมายเหตุ: จำนวนรายการปรับงบการเงินย้อนหลัง (616) มีความแตกต่างจากจำนวน 228 ในตารางที่ 2 เนื่องจากแต่ละบริษัทมีสาเหตุของการปรับงบการเงินย้อนหลังมากกว่า 1 เหตุผล

จากตารางที่ 3 พบว่าบริษัทมีจำนวนรายการปรับงบการเงินย้อนหลังจำนวน 616 รายการ โดยกลุ่มอุตสาหกรรมบริการมีจำนวนรายการปรับปรุงงบการเงินย้อนหลังสูงที่สุดจำนวน 215 รายการ คิดเป็นร้อยละ 34.90 และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีจำนวนรายการปรับปรุงต่ำที่สุดจำนวน 13 รายการ คิดเป็นร้อยละ 2.11

ตารางที่ 4 ลักษณะข้อมูลและสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง

ปี	2559	2560	2561	2562	2563	รวม	ร้อยละ
ลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลัง							
รายได้	10	11	13	14	9	57	21.92
ค่าใช้จ่าย	15	21	19	15	9	79	30.38
ภาษี	8	9	10	11	3	41	15.77
การลงทุน การจัดหาเงิน	15	15	14	10	5	59	22.70
ความผิดพลาดอื่น ๆ	7	7	4	4	2	24	9.23
รวม	55	63	60	54	28	260	100.00
สาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง							
การปรับใช้มาตรฐานใหม่	20	27	11	39	39	136	56.67
การเปลี่ยนแปลงนโยบาย	17	18	11	13	21	80	33.33
ความผิดพลาด	7	7	4	4	2	24	10.00
การทุจริต	0	0	0	0	0	0	0.00
รวม	44	52	26	56	62	240	100.00

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ลักษณะข้อมูลและสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง พบว่าลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังเกี่ยวข้องกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 30.38 เกี่ยวข้องกับการลงทุน การจัดหาเงิน คิดเป็นร้อยละ 22.70 และเกี่ยวข้องกับรายได้ คิดเป็นร้อยละ 21.92 ของจำนวนรายการปรับงบการเงินย้อนหลังทั้งหมด ทั้งนี้การปรับงบการเงินย้อนหลังในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายได้ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย และการลงทุน การจัดหาเงิน คาดการณ์ว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังทั้งสามกลุ่มนี้จัดทำขึ้นโดยที่บริษัทน่าจะมิมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการบริหารจัดการเกี่ยวกับรายได้ในรายงานทางการเงินของบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในอดีตที่พบว่าลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการสร้างรายได้ (DeFond & Jambalvo, 1991; Wang & Wu, 2011)

ผลการศึกษาสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง พบว่าสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดสำหรับการปรับงบการเงินปี 2559-2563 คือ สาเหตุการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาคือสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี คิดเป็นร้อยละ 33.33 สาเหตุจากความผิดพลาด คิดเป็นร้อยละ 10.00 แต่ไม่พบสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดขึ้นจากการทุจริต

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (บนขวา Pearson ล่างซ้าย Spearman's rho)

ตัวแปร	Rst	BOI	ACPROF	DUAL	OUTBLK	Big4	ADCH	Z-score	Gear
Rst	1	-.182**	.136*	0.06	-.172**	0.044	0.022	-0.069	-0.019
BOI	-.182**	1	-0.081	-0.079	0.02	-.146**	-0.004	0.039	-.117*
ACPROF	.136*	-0.081	1	.112*	-0.011	0.085	-0.004	-0.011	0.099
DUAL	0.06	-0.079	.112*	1	-0.073	.141*	0.009	-.151**	0.004
OUTBLK	-.172**	0.02	-0.011	-0.073	1	-.223**	-0.003	.151**	0.000
Big4	0.044	-.146**	0.085	.141*	-.223**	1	0.056	0.026	.128*
ADCH	0.022	-0.004	-0.004	0.009	-0.003	0.056	1	0.026	0.002
Z-score	-0.069	0.039	-0.011	-.151**	.151**	0.026	0.026	1	-.111*
Gear	-0.019	-.117*	0.099	0.004	0.000	.128*	0.002	-.111*	1

หมายเหตุ: ** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 5 เป็นการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย โดยพิจารณาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูงหรือไม่ หากมีความสัมพันธ์กันเองสูงจะส่งผลให้เกิดปัญหา Multicollinearity กระทบต่อการตีความผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ทั้งนี้ผลการทดสอบดังกล่าวพบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองไม่เกิน 0.65 (Burns & Grove, 1993) จึงไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการ แสดงดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ตัวแบบที่ 1

ตัวแปรวิจัย	Predicted sign	Coefficients	SE	p-value	VIF
ตัวแบบ 1- ไม่มีตัวแปรควบคุม					
(Constant)		3.528	0.690	0.000**	
BOI	Negative	-0.168	0.747	0.002**	1.012
ACPROF	Positive	0.118	0.756	0.028*	1.018
DUAL	Positive	0.022	0.250	0.689	1.023
OUTBLK	Negative	-0.166	0.753	0.002**	1.006
F-Stat		6.78**			
Adjusted R Square		0.065			
Durbin-Watson		1.541			

หมายเหตุ: *p < 0.05, **p < 0.01, two-tailed tests; n = 415

จากตารางที่ 6 เป็นผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการ โดยตัวแบบวิจัยที่ 1 แสดงไว้เฉพาะตัวแปรอิสระเท่านั้นไม่รวมตัวแปรควบคุม ตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร มีดังนี้ 1) คณะกรรมการอิสระ (BOI) 2) คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงิน (ACPROF) 3) ผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท (DUAL) และ 4) ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก (OUTBLK) โดยมีค่า F-stat ของตัวแบบที่ 1 อยู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงว่าตัวแบบที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสม โดยตัวแปรอิสระแต่ละตัวสามารถอธิบายการปรับงบการเงินย้อนหลังได้ประมาณ 6.5% ทั้งนี้ผลการวิจัยในภาพรวมตามตัวแบบที่ 1 พบว่าคณะกรรมการอิสระ (BOI) และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก (OUTBLK) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปรับงบการเงินย้อนหลังอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงิน (ACPROF) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับงบการเงินย้อนหลังอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท (DUAL) กับการปรับงบการเงินย้อนหลัง

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ตัวแบบที่ 2

ตัวแปรวิจัย	Predicted sign	Coefficients	SE	p-value	VIF
ตัวแบบ 2- มีตัวแปรควบคุม					
(Constant)		4.089	0.873	0.000**	
BOI	Negative	-0.176	0.760	0.001**	1.040
ACPROF	Positive	0.125	0.763	0.021*	1.030
DUAL	Positive	0.018	0.256	0.746	1.062
OUTBLK	Negative	-0.166	0.785	0.003**	1.084
Big4	Negative	-0.025	0.395	0.656	1.123
ADCH	Positive	0.023	0.124	0.661	1.004
Zscore	Negative	-0.039	0.103	0.480	1.070
Gear	Positive	-0.053	0.138	0.331	1.052
F-Stat	3.598**				
Adjusted R Square	0.059				
Durbin-Watson	1.567				

หมายเหตุ: *p < 0.05, **p < 0.01, two-tailed tests; n = 415

จากตารางที่ 7 เป็นผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการ โดยตัวแบบวิจัยที่ 2 ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม ตัวแปรควบคุมมี 4 ตัวแปร ดังนี้ 1) ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (Big4) 2) การเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชี (ADCH) 3) ความน่าจะเป็นในการล้มละลาย (Z-score) และ 4) ระดับหนี้ของบริษัท (GEAR) โดยมีค่า F-stat ของตัวแบบที่ 2 อยู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงว่าตัวแบบที่ 2 ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสม โดยตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมแต่ละตัวสามารถอธิบายการปรับงบการเงินย้อนหลังได้ 5.9% ทั้งนี้ผลการวิจัยตามตัวแบบที่ 2 พบว่าคณะกรรมการอิสระ (BOI) และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก (OUTBLK) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปรับงบการเงินย้อนหลังอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงิน (ACPROF) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับงบการเงินย้อนหลังอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท (DUAL) กับการปรับงบการเงินย้อนหลัง รวมถึงตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้ง 4 ตัวแปร คือ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (Big4) การเปลี่ยนแปลงสำนักงานสอบบัญชี (ADCH) ความน่าจะเป็นในการล้มละลาย (Z-score) และระดับหนี้ของบริษัท (GEAR) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับงบการเงินย้อนหลังเช่นกัน

ดังนั้นผลการศึกษารูปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการได้ว่าคณะกรรมการอิสระเกี่ยวข้องกับการปรับงบการเงินย้อนหลังและเป็นไปตามทิศทางที่คาดการณ์ไว้บริษัทที่คณะกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระและมีคุณสมบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะมีโอกาสน้อยในการปรับงบการเงินย้อนหลัง และผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปรับงบการเงินย้อนหลังแสดงถึงขอบเขตความเป็นเจ้าของ โดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและบริหารงานของบริษัท ถือเป็นกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมกรรมการฉวยโอกาสของผู้บริหารได้ (Shleifer & Vishny, 1986; Admati et al., 1994; Huddart, 1993; Maug, 1998; Noe, 2002; Yeo et al., 2002) โดยทั้งนี้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกจะมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการบริหารงานของคณะกรรมการบริษัทส่งผลให้การปรับงบการเงินย้อนหลังมีโอกาสเกิดขึ้นน้อย

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ด้านคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงินมีความเกี่ยวข้องกับการปรับงบการเงินย้อนหลังตามที่คาดการณ์ไว้ โดยสัมพันธ์กันในเชิงบวกเนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ด้านบัญชีและเชี่ยวชาญการเงินจะเข้าใจถึงกระบวนการขั้นตอนการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี ประกอบกับองค์ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบ ส่งผลให้เกิดการปรับงบการเงินย้อนหลัง เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (Sultana & Zhan, 2015) โดยสรุปผลการทดสอบสมมติฐานดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย	ผลการวิจัย
H ₁ : คณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง	ยอมรับ
H ₂ : คณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง	ยอมรับ
H ₃ : การปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้บริหารสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท	ปฏิเสธ
H ₄ : การปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์เชิงลบกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก	ยอมรับ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบลักษณะข้อมูลและสาเหตุของการปรับงบการเงินย้อนหลัง และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับงบการเงินย้อนหลังและกลไกการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร ในระหว่างปีงบการเงิน 2559-2563 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรม SET 100 จำนวน 415 บริษัทตัวอย่าง โดยมีบริษัทที่ปรับงบการเงินย้อนหลังจำนวน 228 บริษัท

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังเกี่ยวข้องกับต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุด รองลงมาเกี่ยวข้องกับการลงทุน การจัดหาเงิน และเกี่ยวข้องกับรายได้ โดยการปรับงบการเงินย้อนหลังทั้งสามลักษณะนี้ คาดว่าบริษัทจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการบริหารจัดการเกี่ยวกับรายได้ของบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต ระบุว่าลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการสร้างรายได้ (DeFond & Jiambalvo, 1991) ประกอบกับงานวิจัยของ Wang and Wu (2011) พบว่าลักษณะข้อมูลการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทเกี่ยวข้องกับรายได้สูงถึง 40% ในขณะที่ Scholz (2014) พบว่าลักษณะข้อมูลที่มีการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดคือเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่าย สำหรับมุมมองในด้านสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลัง งานวิจัยครั้งนี้พบว่าสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังมากที่สุดสำหรับปีงบการเงิน 2559-2563 คือ สาเหตุการปรับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ รองลงมาคือสาเหตุการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี และความผิดพลาดน้อยที่สุด ทั้งนี้ไม่พบสาเหตุการปรับงบการเงินย้อนหลังโดยการทุจริต จึงกล่าวได้ว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีอย่างเคร่งครัดและสอดคล้องตามคำแนะนำของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ดังนั้นนักลงทุนสามารถเชื่อมั่นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสูงสุดด้านการเงินและผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเรื่องการนำเสนองบการเงิน มั่นใจได้ว่า ว่างบการเงินดังกล่าวสามารถเปรียบเทียบกันได้ ครอบคลุมถึงข้อกำหนดโดยรวมของการนำเสนองบการเงิน

ผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง กล่าวได้ว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้จึงสนับสนุนหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านข้อกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการจะต้องมีคุณสมบัติคือเป็นกรรมการที่มีความเป็นอิสระ ใช้เป็นกลไกการกำกับดูแลกิจการที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่กลุ่มทุน และรักษาสมาคมของการบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องกับ Agrawal and Chadha (2005) พบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังมีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ไม่มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการขาดความเป็นอิสระในการทำงาน นอกจากนี้ Abbott et al. (2004) พบว่าบริษัทที่มีคณะกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระและมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะมีโอกาสน้อยในการปรับงบการเงินย้อนหลัง และ Beasley (1996) สนับสนุนว่าคณะกรรมการบริษัทเป็นบุคคลที่สำคัญต่อคุณภาพรายงานทางการเงิน ดังนั้นคณะกรรมการบริษัทควรมีความเป็นอิสระเพื่อลดโอกาสนำไปสู่การปรับงบการเงินย้อนหลัง

ในมุมมองด้านคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงิน พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sultana and Zhan (2015) ระบุว่าคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความรู้ด้านบัญชีและการเงินจะมีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี ประกอบกับองค์ความรู้ด้านบัญชีและการเงินของคณะกรรมการตรวจสอบจึงสามารถปรับงบการเงินย้อนหลังโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รายงานทางการเงินให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่าคณะกรรมการตรวจสอบมีความรู้บัญชีและเชี่ยวชาญการเงินสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลกิจการ นำเสนอรายงานทางการเงินที่โปร่งใส น่าเชื่อถือ และเป็นไปตามหลักการกำกับดูแลที่ดีซึ่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบระบุอย่างน้อยกรรมการจำนวน 1 คน จะต้องมีความรู้ความเข้าใจหรือประสบการณ์ด้านการบัญชีและการเงินจะทำให้เกิดความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Abbott, Parker, and Peters (2004) พบว่าบริษัทที่มีคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านบัญชีและเชี่ยวชาญด้านการเงิน จะนำเสนอรายงานทางการเงินที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

นอกจากนี้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการปรับงบการเงินย้อนหลัง สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่าหากบริษัทมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอก จะพบโอกาสการบิดเบือนข้อมูลเกี่ยวกับรายได้เกิดขึ้นได้น้อย การปรับงบการเงินย้อนหลังจึงต่ำ เนื่องจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกได้เข้าตรวจสอบการบริหารงานของบริษัท (Dechow et al., 1996; Yeo et al., 2002) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกมีความสำคัญถือเป็นกลไกการติดตามดูแลให้ฝ่ายบริหารดำเนินการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้น ทั้งนี้โครงสร้างการถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทจดทะเบียนแห่งประเทศไทยนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ ที่มีหุ้นถือโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกสูงถึงประมาณ 55% (Claessens et al., 2000) จึงพบว่าการปรับงบการเงินย้อนหลังเกิดขึ้นน้อยกว่าบริษัทในสหรัฐอเมริกาที่มีการถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกน้อยกว่าเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัย Abdullah (2002) พบว่าผู้ถือหุ้นรายใหญ่ภายนอกมีจำนวนที่สูงจะมีโอกาสต่ำในการปรับงบการเงินย้อนหลัง (La Porta et al., 1999)

ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารระดับสูงสุดดำรงตำแหน่งควบคู่กับประธานกรรมการบริษัท และการปรับงบการเงินย้อนหลัง ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าบริบทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยผู้บริหารสูงสุดกับประธานกรรมการบริษัทเป็นคนละท่านกัน จึงทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจและยังมีโครงสร้างการกำกับดูแลกิจการที่เข้มแข็ง จึงไม่พบการปรับงบการเงินย้อนหลังที่เกิดจากสาเหตุการทุจริต เนื่องจากผู้บริหารสูงสุดแยกออกจากกันกับประธานกรรมการบริษัท ไม่เปิดโอกาสให้ผู้บริหารสูงสุดแสวงหาประโยชน์เป็นของตนเองมากกว่าผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น

■ ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในด้านตัวแปรที่อาจมีผลต่อการปรับงบการเงินย้อนหลังแต่ไม่รวมในการศึกษาครั้งนี้ เช่น อายุของคณะกรรมการตรวจสอบ ความถี่ของการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ นอกจากนี้การวิจัยในประเด็นนี้ยังสามารถดำเนินการในอนาคตได้ เช่น การตรวจสอบการปรับงบการเงินย้อนหลังของบริษัทโดยพิจารณารายงานทางการเงินรายไตรมาส และทดสอบตัวแปรการกำกับดูแลกิจการอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการและประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายใน นอกจากนี้สามารถศึกษาด้านผลกระทบของการปรับงบการเงินย้อนหลังต่อราคาหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

■ References

- Abbott, J.L., Parker, S., & Peters, G.F. (2004). Audit committee characteristics and restatements. *Auditing*, 23(1), 69-87.
- Abdullah, S. (2002). Board of directors' independence among Malaysian listed companies in an emerging economy. *Utara Management Review*, 4(2), 27-46.
- Admati, A., Pfleiderer, P., & Zechner, J. (1994). Large shareholder activism, risk sharing, and financial market equilibrium. *Journal of Political Economy*, 102(1), 1097-1300.
- Agolia, C. D. (2011). Principles-based versus rules-based accounting standards: the influence of standard precision and audit committee strength on financial reporting decisions. *The Accounting Review*, (86) 3, 747-767.
- Agrawal, A. & Chadha, S. (2005). Corporate governance and accounting scandals. *Journal of Law & Economics*, 48(2), 371-406.
- Altman, E. (1968). Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy. *Journal of Finance*, 23(1), 589-609.
- Baber, W.R., Kang, S.H., & Liang, L. (2005). *Strong boards, management entrenchment and accounting restatement*. Retrieved from <http://zsbapp.baruch.cuny.edu/download/Accountancy/BKLJuly20.pdf>.
- Baliga, B. M. (1996). CEO duality and firm performance: What's the fuss. *Strategic Management Journal*, 17(1), 41-53.
- Beasley, M. (1996). An empirical analysis of the relation between the board of director composition and financial statement fraud. *The Accounting Review*, 71(1), 443-465.
- Boyd, B. K. (1994). Board Control and CEO Compensation. *Strategic Management Journal*, 15(5), 335-344.
- Burns, N. & Grove, S. K. (1993). *Study the practice of nursing research: Conduct, critique & utilization*. 4th edition. W. B. Saunders Company: Philadelphia.
- Chtourou, S.M., Bedard, J., & Courteau, L. (2001). *Corporate governance and earnings management*. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=275053>
- Claessens, S., Dyankov, S., & Lang, L.H.P. (2000). The separation of ownership and control in East Asian corporations, *Journal of Financial Economics*, 58(1), 81-112.
- Collins, D. P. (2012). Rules-based and principles-based accounting. *Accounting Horizons*, 26(4), 681-705.
- Dechow, P.M., Sloan, R.G., & Sweeney, A.P. (1996). Causes and consequences of earnings manipulation: an analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC. *Contemporary Accounting Research*, 13(1), 1-36.
- DeFond, M.L. & Jiambalvo, J. (1991). Incidence and circumstances of accounting errors. *The Accounting Review*, 66(1), 643-655.
- Efendi, J., Srivastava, A., & Swanson, E.P. (2007). Why do corporate managers misstate financial statements? The role of option compensation, corporate governance and other factors. *Journal of Financial Economics*, 85(3), 667-708.

- Fallahpour, S. (2004). *Behavioral finance, Journal A different approach in financial arena*. (Research Report). Tehran University.
- Fama, E. & Jensen, M. (1983). Separation of ownership and control. *Journal of Law and Economics*, 26(1), 301-326.
- GAO. (2006). *Financial Restatement Database*. Report 06-1053R, Government Printing Office, Washington, DC.
- Huron Consulting Group. (2003). *An Analysis of Restatement Matters: Rules, Errors, Ethics, for the Five Years Ended December 31, 2002*. Retrieved from [http:// www.huronconsultinggroup.com/about.aspx](http://www.huronconsultinggroup.com/about.aspx).
- Hermalin, B.E. & Weisbach, M.S. (1991). The determinants of board composition. *Journal of Economics*, 19(1), 1-29.
- Huddart, S. (1993). The effects of a large shareholder on corporate value. *Management Science*, 39(11), 1407-1421.
- Jensen, M. & Meckling, W. (1976). Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(1), 305-360.
- Jensen, M. (1993). The modern industrial revolution, exit and the failure of internal control systems. *Journal of Finance*, 48(1), 831-880.
- John, K. & Senbet, L.W. (1998). Corporate governance and board effectiveness. *Journal of Banking and Finance*, 22(1), 371-403.
- Kinney, W. J. & McDaniel, L. (1989). Characteristics of firms correcting previously reported quarterly earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 11(1), 71-94.
- Klein, A. (2002). Audit committee, board of director characteristics and earnings management. *Journal of Accounting and Economics*, 33(1), 375-400.
- Kosnik, R. (1987). Greenmail: a study of board performance in corporate governance. *Administrative Science Quarterly*, 32(1), 163-185.
- Kyereboah, A. C. & Biekpe, N. (2002). *The Relationship Between Board Size, Board Composition CEO Duality and Firm Performance: Experience from Ghana*. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.275053>
- La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., & Vishny, R. (1999). Corporate ownership around the world. *Journal of Finance*, 54(2), 471-518.
- Maug, E. (1998). Large shareholders as a monitor: is there a trade-off between liquidity and control? *Journal of Finance*, 53(1), 65-98.
- Myers, J.L., Myers, L.A., & Palmrose, Z.V. (2004). *Mandatory auditor rotation: evidence from restatements*. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=443980>.
- Nobanee, H., Abdullatif, M., & AlHajjar, M. (2011). Cash conversion cycle and firm's performance of Japanese firms. *Asian Review of Accounting*, 19(2), 147-156.

- Noe, T. (2002). Institutional activism and financial market structure. *Review of Financial Studies*, 15(1), 289-319.
- Palmrose, Z. & Scholz, S. (2000). *Restated financial statements and auditor litigation*. Los Angeles: University of Southern California.
- Peasnell, K.V., Pope, P.F., & Young, S.E. (2005). Board monitoring and earnings management: do outside directors influence abnormal accruals? *Journal of Business Finance & Accounting*, 32(1), 1311-1346.
- Persons, O. (2005). The relation between the new corporate governance rules and the likelihood of financial statement fraud. *Accounting and Finance Journal*, 4(1), 125-148.
- Richardson, S., Tuna, I., & Wu, M. (2002). *Predicting earnings management: the case of earnings restatement*, Retrieved from <http://ssrn.com.abstract=338681>.
- Romanus, R.N., John, J. M., & Fleming, D.M. (2008). Auditor Industry Specialization, Auditor Changes, and Accounting Restatements. *Accounting Horizons*, 22(4), 389-413.
- Rukprasoot, S. (2017). Financial Restatements of Thai Listed Companies: Reasons and Data Attributes Resources, Technology, and Finance Industries). *Suthiparithat*, 31(99), 221-232.
- Scholz, S. (2014). *Financial Restatement Trends in the United States. 2003-2021*. Retrieved from <http://www.thecaq.org/docs/reports-and-publications/financial-restatement-trends-in-the-united-states-2003-2012.pdf>
- Shleifer, A. & Vishny, R. (1986). Large shareholders and corporate control. *Journal of Political Economy*, 94(2), 461-488.
- Shleifer, A. & Vishny, R. (1997). A survey of corporate governance. *Journal of Finance*, 52(1), 737-783.
- Sridharan, U.V., Caines, W.R., McMillan, J., & Summers, S. (2002). Financial statement transparency and auditor responsibility: Enron and Andersen. *International Journal of Auditing*, 6(1), 277-286.
- Sultana, N. H. & Zhan, V.D. (2015). Audit Committee Characteristics and Audit Report Lag. *International Journal of Auditing*, 19(2), 72-87.
- The Securities and Exchange Commission, Thailand. (2017). *Corporate Governance Code for listed companies 2017*. Retrieved from <https://www.cgthailand.org>.
- Wang, X. & Wu, M. (2011). The quality of financial reporting in China: An examination from an accounting restatement perspective. *China Journal of Accounting*, 4(4), 167-196.
- Weisbach, M. (1988). Outside directors and CEO turnover. *Journal of Financial Economics*, 20(1), 431-460.
- Yeo, H.H., Tan, M.S., Ho, K.W., & Chen, S.S. (2002). Corporate ownership structure and the informativeness of earnings. *Journal of Business Finance & Accounting*, 29(7), 833-863.